

STEUNPUNT
VRIJWILLIGERSWERK
BRUSSEL

De vrijwilligerswetgeving in 10 stappen

Lakensestraat 76/2 | 1000 Brussel
T 02 218.55.16
vrijwilligerswerk@kenniscentrumwwz.be

Verslag digitale infosessie:
25/06/2020

STAP 1 Vrijwilligerswet

[Video stap 1-4](#)

Een beetje geschiedenis...

2002

Als gevolg van het Internationale jaar van de Vrijwilliger in 2001 werd een **adviesorgaan** voor het vrijwilligerswerk opgericht in België met het oog op de **ontwikkeling van de regelgeving**: de Hoge Raad voor Vrijwilligers (HRV). De HRV is samengesteld uit vertegenwoordigers van de verschillende sectoren van het vrijwilligerswerk (met vertegenwoordigers uit de Nederlandstalige, Franstalige en Duitstalige Gemeenschap), en vier externe experts.

2005

Eindelijk een officiële regelgeving voor vrijwilligerswerk in België (**Vrijwilligerswet van 3 juli 2005**). Er werd gekozen om zeer sterk in te zetten op de **bescherming van vrijwilligers**. De verzekeringsplicht van organisaties is daar een mooi voorbeeld van. Verder definieert de wet het vrijwilligerswerk heel duidelijk en komen er verschillende aspecten aan bod. We bespreken ze verder in de volgende stappen.

2019

We maken even een kleine sprong naar 2019, want op 11 april verscheen de langverwachte wetswijziging op de vrijwilligerswet in het Belgisch Staatsblad. In de praktijk bleek de wet een aantal onduidelijkheden te bevatten waardoor er discussies m.b.t. de interpretatie van bepaalde zaken ontstond. De toenmalig bevoegde minister van Sociale Zaken gaf daarom opdracht aan de HRV om een evaluatie uit te voeren en suggesties naar voren te schuiven om de wet te verbeteren. Zo werd bijvoorbeeld de taak en rol van de HRV in de Vrijwilligerswet omschreven. Elke wetswijziging met impact op het vrijwilligerswerk moet worden voorgelegd aan de HRV.

We verwerkten alle relevante wetswijzigingen in de volgende stappen.

STAP 2 Vrijwilligerswerk, wat is dat?

[Video stap 1-4](#)

De voorwaarden om over vrijwilligerswerk te praten, zijn duidelijk afgebakend in de wet:

We spreken van vrijwilligerswerk wanneer mensen zich inzetten ten behoeve van anderen of van de samenleving:

- Op basis van de eigen, vrije wil en keuze (dus niet verplicht)
- Onbezoldigd (ze verdienen er geen geld mee verdient, ze worden niet betaald)
- Voor een organisatie/initiatief (oftewel “in georganiseerd verband”)
- Op voorwaarde dat deze geen winst nastreeft

OPGELET

Activiteiten in het eigen privé-of familieverband zijn geen vrijwilligerswerk. Het gras van de buurvrouw maaien, boodschappen voor je moeder doen, meespelen op een bingo-avond... ?
Geen vrijwilligerswerk!

STAP 3 Mag jouw organisatie vrijwilligers inschakelen?

[Video stap 1-4](#)

Ja, als je een organisatie/initiatief bent **die geen winst nastreeft**.

- een vzw
- een feitelijke vereniging ¹
- een vereniging van openbaar nut, stichting
- een openbaar bestuur (vb. lokaal bestuur, school, OCMW, bibliotheek, ...)

Voorbeelden:

Supermarkt Delhaize: mag niet | Oxfam wereldwinkel: mag wel

Restaurant: mag niet | Sociaal Restaurant: mag wel

---

¹ Een feitelijk vereniging is een vereniging zonder rechtspersoonlijkheid, deze ontstaat van zodra twee of meer personen een idee ontwikkelen en gezamenlijk een doel verwezenlijken)

STAP 4 Mag iedereen vrijwilligen?

[Video stap 1-4](#)

Voorwaarden om te mogen vrijwilligen

Minimum 16 jaar

(of het jaar waarin je 16 jaar wordt + je hebt de eerste 2 studiejaren van het secundair onderwijs achter de rug)

EN

1. Je komt uit de Europese Unie of
2. Je hebt een wettig verblijfsdocument of
3. Je hebt recht op opvang

OPGELET

Bepaalde mensen moeten eerst wat zaken in orde brengen voor ze mogen vrijwilligen (zie stap 5: Meldingsplicht)

Wie mag NIET vrijwilligen volgens de wet?

- Mensen zonder wettig verblijf die geen recht op opvang hebben
- Mensen zonder wettig verblijf met recht opvang omdat ze minderjarige kinderen hebben (het recht op opvang vloeit voort uit het feit dat ze minderjarig kinderen hebben)

Wil dat zeggen dat ik eigen personeel mag inschakelen als vrijwilliger?

Ja, dat kan. Op voorwaarde dat het vrijwilligerswerk anders is dan de betaalde activiteit, m.a.w. je personeel mag dus nooit als vrijwilliger dezelfde taken doen als die waarvoor hij betaald wordt.

Bijvoorbeeld:

Een directeur kan zijn lerares Frans niet inzetten als vrijwilliger om lessen Frans te geven.

STAP 5 Meldingsplicht

[Video stap 5](#)

Sommige vrijwilligers hebben een meldingsplicht. Deze meldingsplicht is de verantwoordelijkheid van de vrijwilliger, maar als organisatie kan je hen hierbij helpen.

Wie heeft er meldingsplicht?

- uitkering van de RVA
- leefloon van het OCMW
- ziekte- of invaliditeitsvergoeding van het ziektefonds
- tegemoetkoming voor personen met een handicap
- Vluchtelingen en asielzoekers
- Ambtenaren

De vrijwilliger ontvangt een uitkering van de RVA?

Deze vrijwilligers in spé hebben meldingsplicht en moeten op voorhand specifieke formulieren invullen.

Het gaat om:

- Volledige uitkeringsgerechtigde werklozen
- Deeltijdse werklozen, die een aanvullende uitkering ontvangen van de RVA
- Tijdelijk werklozen
- Werklozen met bedrijfstoelage (de vroegere bruggepensioneerden)

Werkwijze:

- De vrijwilliger vult het formulier C45B in en laat dit door de organisatie ondertekenen.
- Hij geeft het ingevulde formulier door aan de vakbond, hulpkas of rechtsreeks aan de RVA.
- De vrijwilliger mag meteen nadat de melding is gedaan, starten.
- De RVA heeft 12 dagen de tijd om op de melding te reageren.
- Afhankelijk van de reactie van de RVA kan hij blijven vrijwilligen, moeten de taken aangepast worden of moet het vrijwilligen zelfs stoppen.

Het formulier: <http://www.rva.be/nl/formulieren/c45b>

De vrijwilliger ontvangt een leefloon van het OCMW?

- Hij brengt zijn persoonlijke dossierbeheerder bij het OCMW vooraf op de hoogte.
- Die moet zijn akkoord geven.
- Wie dit niet doet, riskeert zijn uitkering te verliezen.

De vrijwilliger krijgt een ziekte- of invaliditeitsvergoeding van het ziektefonds?

- De adviserend geneesheer van de mutualiteit moet eerst akkoord zijn én vooraf een schriftelijke toelating geven.
- Deze geneesheer zal kijken of het vrijwilligerswerk de gezondheid niet in gevaar brengt.
- Een gewoon briefje van de huisdokter is niet genoeg!

De vrijwilliger ontvangt een tegemoetkoming voor personen met een handicap

- Hij hoeft geen toestemming te vragen om zich in te zetten als vrijwilliger.
- Het is ook niet nodig om dit te melden aan de Directie-generaal Personen met een handicap.
- Als vrijwilliger heb je geen belastbare inkomsten, dus je tegemoetkoming zal niet veranderen.

Ambtenaren

- Voor ambtenaren geldt een specifieke regeling: die van de openbare sector en het administratief recht.
- Voor elke activiteit die een ambtenaar naast het ambt uitoefent, moet hij/zij toestemming vragen.
- Ambtenaren moeten dus in theorie toelating aan hun overste vragen om te mogen vrijwilligen. In de praktijk gebeurt dit steeds minder, maar kandidaat-vrijwilligers vragen dit toch best even na op hun dienst

Vluchtelingen en asielzoekers

- Asielzoekers die in een opvangcentrum verblijven, dienen hun vrijwilligerswerk te melden bij Fedasil.
- In de praktijk is dat een melding aan de maatschappelijk werker van het opvangcentrum.

STAP 6 Kostenvergoeding

[Video stap 6](#)

Belangrijk om weten

Als organisatie beslis je zelf of je kosten van vrijwilligers vergoedt, een vrijwilliger heeft hier niet automatisch recht op. Een kostenvergoeding compenseert gemaakte kosten. Betaalde vrijwilligers bestaan niet! De wetwijziging van 2019 benadrukt dit: de wet spreekt niet meer van vergoedingen, maar wel van **kostenvergoedingen**.

Aan de het vergoeden van vrijwilligers zijn spelregels verbonden.

Er zijn 2 systemen van vergoeden mogelijk:

- **Reële kostenvergoeding**
met bewijsstukken, waaronder de kilometervergoeding
- **Forfaitaire kostenvergoeding**
een vast bedrag, eventueel aangevuld met een beperkte kilometervergoeding

Voor we hier dieper op ingaan, alvast enkele tips:

- 1 systeem per kalenderjaar en per vrijwilliger, spreek dit duidelijk af met de vrijwilliger
- Als vrijwilliger mag je bij verschillende organisaties vrijwilligerswerk doen. Je mag daar ook telkens een kostenvergoeding voor krijgen, maar de maximumbedragen mogen niet overschreden worden. Waak als organisatie mee over
- Stel geen belastingfiches op voor de vrijwilligers
- De kostenvergoedingen die een vrijwilliger ontvangt zijn niet langer vatbaar voor inbeslagname

OPGELET

Occasionele geschenken zijn geen vorm van vergoeding. Ze worden niet mee verrekend in vb. het maximumbedrag van de forfaitaire vergoeding, ALS de regels worden nageleefd (dit zijn dezelfde als die van toepassing op werknemers. [Meer info.](#))

De Reële kostenvergoeding

Wat wil dit zeggen?

- Je betaalt de **reële kosten** terug van de vrijwilliger
Voorbeeld: fotokopies, brood en beleg, een treinticket, kilometervergoeding, ...
- De vrijwilliger moet telkens een **bewijsstuk** binnenbrengen voor de boekhouding
- Er is **geen plafondbedrag** maar je moet natuurlijk niet overdrijven

Over de kilometervergoeding

Elke organisatie bepaalt zelf welke kilometers ze aan wie en aan welk tarief terugbetaalt, binnen de wettelijk bepaalde maximum bedragen.

- (Eigen) Wagen, moto, bromfiets: maximum 0,3542 euro per kilometer (**Dit bedrag blijft van toepassing tot 30 juni 2021**)
- Fiets: maximum € 0,24 per kilometer (**controleer dit bedrag jaarlijks bij de FOD**)
- Openbaar vervoer: aan de hand van het vervoersbewijs
- Te voet: hier kan je geen vergoeding voor geven.

Administratieve opvolging

- Bewaar de bewijsstukken voor de boekhouding .
- Ritten met de wagen en fiets moeten bewezen worden aan de hand van kostennota's.
- Registreer de uitbetaalde vrijwilligersvergoedingen in de boekhouding of kas onder werkingskosten.
- Gebruik een bankverrichting of ontvangstbewijs als bewijs.
- Er moeten geen belastingen of sociale zekerheidsbijdragen betaald worden.

De Forfaitaire kostenvergoeding

Wat wil dit zeggen?

- Forfaitaire vergoeding is een **vast bedrag**, waar **geen bewijsstukken** voor nodig zijn.
- Er is wel een **maximumbedrag** per vrijwilliger
Voor 2020: 34,71 euro per dag en 1.388,40 euro per jaar
- Je kan natuurlijk ook een lager bedrag afspreken.

OPGELET

De meeste vrijwilligers kunnen alleen bovenstaande "gewone" forfaitaire vergoeding krijgen. Sommige vrijwilligers kunnen een verhoogde forfaitaire vergoeding krijgen.

Uitzondering: de verhoogde forfaitaire vergoeding

- Bepaalde groepen vrijwilligers kunnen **een hoger bedrag** ontvangen op jaarbasis
Voor 2020: 34,71 euro per dag en 2.549,90 euro per jaar
- Welke vrijwilligers?
  - ✓ sportsector
  - ✓ nachtoppas (het inslapen)
  - ✓ dag-oppas bij hulpbehoevende personen
  - ✓ niet-dringend liggend ziekenvervoer

OPGELET

Niet voor mensen die een uitkering ontvangen (RVA, OCMW,...)

Administratieve opvolging

- Hou een registratie van je vrijwilligers bij
- Gebruik onkostennota's voor de forfaitaire vergoedingen
- Registreer de uitbetaalde vergoedingen in de boekhouding of kas onder werkingskosten Als bewijsstuk gebruik je de bankverrichtingen of een ontvangstbewijs.

TIP

modeldocumenten Vlaams Steunpunt:

<https://www.vlaanderenvrijwilligt.be/wetgeving/modeldocumenten/>

EXTRA: kilometervergoeding bovenop het forfaitair bedrag

Bovenop het forfaitair bedrag kan je nog een beperkte kilometervergoeding geven: tot maximaal 2.000 km per jaar per vrijwilliger. Je bekomt dit bedrag door de maximum kilometervergoeding van de wagen te vermenigvuldigen met 2000 kilometer (maximum 0,3542 euro x 2000km = 708,4 euro).

- ✓ Je kan dit bedrag ook besteden om tickets van openbaar vervoer of gebruik van de fiets te vergoeden.
- ✓ Het aantal gereden kilometers moet je bewijzen met onkostennota's, of aan de hand van het vervoersbewijs.

OPGELET – Afwijkende regeling

Het plafond van 2000 km bestaat niet voor **vrijwilligers die het regelmatig vervoeren van personen als activiteit** hebben. Zij kunnen al hun trajecten in het kader van hun vrijwilligerswerk volledig terugbetaald krijgen. Je moet wel bewijzen dat het effectief gaat om kilometers gemaakt voor het vervoer van personen, bijvoorbeeld met een logboek.

Even recapituleren

Overzicht van de vergoedingssystemen

Reële vergoeding

- Met bewijsstukken
- Onbeperkt
- Incl. Kmvergoeding

Forfaitaire vergoeding

- Gewone (MAX €34,71/dag, €1.388,4/jaar)
- Verhoogde ((MAX €34,71/dag, €2.549,9/jaar)
- Kmvergoeding erbovenop
  - MAX 2000km
  - Uitzondering: regelmatig vervoer van personen (geen MAX)

STAP 7 Informatieplicht

[Video stap 7](#)

De organisatie moet de vrijwilliger informeren voor hij met zijn activiteiten start.

Hoe moet je je vrijwilligers informeren?

Dat kies je zelf: op papier, per e-mail, op je website, met een affiche in je lokalen, wat dan ook. Vrijwilligers informeren kan individueel of in groep

OPGELET

Je moet wel kunnen bewijzen dat elke vrijwilliger alle informatie gekregen heeft die nodig is.

De wet bepaalt dat elke vrijwilliger volgende informatie minimaal moet krijgen, voor hij met zijn activiteit start:

- Het doel van je organisatie: waar is ze mee bezig?
- Het soort organisatie: vzw, feitelijke vereniging, gemeentebestuur...
- De verzekeringen die er voor vrijwilligers zijn afgesloten
- De kosten die jullie eventueel terugbetalen, en hoe en wanneer je deze terugbetaalt
- Dat de vrijwilliger zich moet houden aan de discretieplicht en mogelijk ook aan een geheimhoudingsplicht.

De afsprakennota kan verder worden uitgebreid:

- afspraken
- taakhoud en taakafbakening
- omgaan met conflicten
- geschillen en/of klachtenprocedure

OPGELET

Denk aan de regels van GDPR en zorg aanvullend voor een privacyverklaring

[Meer uitleg over GDPR](#)

Wat is het verschil tussen discretieplicht en beroepsgeheim?

DISCRETIEPLICHT	BEROEPSGEHEIM
In het belang van de dienst	In het belang van de vertrouwensrelatie met de cliënt
Geldt niet ten aanzien van collega's of oversten	Geldt t.a.v. iedereen
Geen zwijgrecht t.a.v. rechter	Zwijgrecht, geen zwijgplicht t.a.v. rechter
tuchtsanctie	Strafsanctie

Bron: prof. Dhr Johan Put

STAP 8 Verzekeringsplicht

Video stap 8

De vrijwilligerswet en het decreet hebben de bedoeling vrijwilligers beter te beschermen. Ze lopen soms risico's door hun vrijwilligerswerk, die te beperken zijn met een goede vrijwilligersverzekering. Heel wat organisaties hebben zelfs een verzekeringsplicht. In dit luik leggen we in detail uit wat dit inhoudt en lichten we de belangrijkste begrippen toe. Je vindt ook massa's tips voor het afsluiten van een goede verzekering.

Welke organisaties hebben verzekeringsplicht?

- alle private en publieke rechtspersonen die onder de vrijwilligerswet vallen (vzw, stichting, openbaar bestuur)
- een aantal feitelijke verenigingen, namelijk die afhangen van een koepelorganisatie of betaald personeel tewerkstellen
- koepelverenigingen met lokale afdelingen die als feitelijke vereniging werken, hebben verzekeringsplicht voor de vrijwilligers in die afdelingen.

OPGELET

Sluit je toch geen verzekering af voor je vrijwilligers, neemt dat de aansprakelijkheid van de organisatie niet weg.

TIP

In feitelijke verenigingen, los van een koepel en zonder betaald personeel, genieten vrijwilligers geen immuniteit. Deze organisaties hebben geen verzekeringsplicht. Met de gratis verzekering voor vrijwilligers kunnen ze hun vrijwilligers toch gemakkelijk en goed beschermen.

Immuniteit van vrijwilligers

Je vrijwilligers zijn immuun tijdens en op weg naar hun vrijwilligerswerk. Bij schade aan anderen veroorzaakt door fout van de vrijwilliger, is de organisatie aansprakelijk. De organisatie heeft verzekeringsplicht.

De vrijwilliger met immuniteit kan niet burgerlijk aansprakelijk gesteld worden voor de schade die hij door zijn fout aan een derde maakte bij het vrijwilligen.

Dat betekent dus dat degene, die schade lijdt door toedoen van een vrijwilliger, de organisatie burgerlijk aansprakelijk kan stellen en eisen dat de schade hersteld of vergoed wordt. De organisatie kan de schade niet afwentelen op de vrijwilliger zelf. Zij heeft een verzekeringsplicht voor haar vrijwilligers.

De organisatie is burgerlijk aansprakelijk in de plaats van de vrijwilliger op voorwaarde dat het een toevallige lichte fout is. De vrijwilliger is niet immuun als het een zware fout is, een herhaaldelijke lichte fout of opzettelijke fout (zie voorbeeld in video)

OPGELET

Er is echter geen immuniteit voor schade aan zichzelf.

TIP

Vrijwilligers zijn niet vanzelf verzekerd voor lichamelijke ongevallen en materiële schade aan zichzelf. Je kan hen wel beter beschermen door een extra verzekering af te sluiten.

Burgerlijke Aansprakelijkheid:

Wie door eigen fout of daad schade veroorzaakt aan anderen, moet die schade herstellen of vergoeden. Met andere woorden: potje breken is potje betalen.

Basiselementen van burgerrechtelijke aansprakelijkheid

Basiselementen van burgerrechtelijke aansprakelijkheid:

- Iemand maakt een fout
- Die schade berokkent aan een ander
- En waarbij een oorzakelijk verband bewezen wordt tussen de fout en de schade

Als er geen overeenkomst mogelijk is, kan de schadelijder naar de rechtbank stappen. De rechter beslist dan of de aangesprokene aansprakelijk gesteld kan worden.

OPGELET

Niet elke verzekeraar voorziet ook een waarborg voor de aansprakelijkheid op weg naar de activiteit en terug. Je bespreekt dit best met je verzekeraar. Je bent en blijft aansprakelijk als organisatie, of dit nu in de waarborg zit of niet.

Heb je nog geen vrijwilligersverzekering?

Als je organisatie nog geen verzekering heeft, neem je best meteen contact op met een verzekeringsmakelaar, -agent of -maatschappij. Organisaties die personeel tewerkstellen, kunnen hun eigen verzekeraar vragen de polis voor burgerlijke aansprakelijkheid uit te breiden naar de vrijwilligers. Vraag verschillende offertes op en vergelijk deze met elkaar.

Bespreek de verzekeringen met je bestuur

- Hoe ver gaan jullie in de bescherming van de vrijwilligers? Enkel burgerlijke aansprakelijkheid, of ook rechtsbijstand en lichamelijke ongevallen?
- Werk eventueel een regeling uit voor de financiering van de verzekering, bijvoorbeeld bij de berekening van de prijs van activiteiten, via lidgeld,...).
- Denk na over wat je doet als de vrijwilliger schade lijdt en er geen tussenkomst van de verzekering is voorzien. Meestal gaat dat over materiële schade.

Inventariseer wat je precies nodig hebt

- Hoeveel vrijwilligers heb je?
- Wat doen ze regelmatig, wat doen ze af en toe?
- Zijn het vooral vaste of occasionele vrijwilligers?
- Zet alle activiteiten op een rij: je doet er goed aan om al de activiteiten in de polis te laten opnemen.
- Probeer de risico's in te schatten, zodat je verzekeraar kan meedenken over de waarborgen.

TIP

Als je vooral occasionele vrijwilligers hebt, ben je wellicht beter af met een verzekering die werkt met mandagen.

Wie namenlijsten doorgeeft aan de verzekeraar is gerust dat iedereen op de lijst effectief verzekerd is. Maar de formule heeft toch heel wat nadelen. Stel dat je een vrijwilliger vergeet: misschien blijkt die bij een schadegeval niet verzekerd! En ben je zeker dat een occasionele vrijwilliger ook verzekerd is, of liggen de formaliteiten dwars en vergeet je hen soms door te geven?

Werken met het systeem van mandagen laat een grotere flexibiliteit toe, omdat je met de verzekeraar poogt in te schatten hoeveel vrijwilligers je gemiddeld per jaar inzet.

Elke begonnen activiteit van een vrijwilliger wordt dan geteld als een mandag. Op het einde van het jaar kan de balans worden opgemaakt, om het exact aantal mandagen te bepalen.

Nadeel van deze werkwijze is dat je steeds met 'clusters' werkt: bijvoorbeeld minstens X aantal mandagen moeten zeker betaald worden, ook al werden er dat jaar minder vrijwilligers ingeschakeld.

Vraag verschillende offertes op en vergelijk

- Kijk niet alleen naar de prijs.
- Kijk na of alle gevraagde activiteiten effectief in de polis opgenomen zijn.
- Kijk na of de vrijwilligers verzekerd zijn tijdens de activiteit én op weg naar en van de activiteit.
- Onderstreep wat je niet begrijpt en vraag uitleg aan de verzekeraar of makelaar. Vraag door tot je het snapt.
- Uitsluitingen zijn regels die de verzekeraar gebruikt om financiële tussenkomst bij een schadegeval te betwisten of weigeren. Kijk ze zeker na en vraag na wat je niet begrijpt.

De verzekering is gesloten, en dan...

- Stel een helder informatiedocument op, zodat iedereen weet waarvoor hij verzekerd is
- Werk een procedure uit voor de melding van schadegevallen.
- Haal de verzekeringspolis jaarlijks uit de lade om na te gaan of alles nog klopt.
- Communiceer schriftelijk met je verzekeraar en vraag ook antwoorden op papier. Da's nuttig in het geval van betwisting.

Een goede polis afsluiten

Zoek je inspiratie voor een goede polis met degelijke waarborgen voor je vrijwilligers? [Lees dan de samenvattende polis eens door](#), opgesteld voor de Gratis Vrijwilligersverzekering. Hier vind je zeker handvaten voor je eigen polis.

Info

Bovenstaande info over de vrijwilligersverzekering komt van het **Vlaams Steunpunt vrijwilligerswerk**.

Op hun site vind je uitgebreide info: <https://www.vlaanderenvrijwilligt.be/vrijwilligersverzekeringen/>

STAP 9 Gratis Vrijwilligersverzekering

[Video stap 9](#)

De Gratis Vrijwilligersverzekering is een verzekering aangeboden door de Vlaamse Overheid, waarvan je onder bepaalde voorwaarde gebruik kan maken. Niet iedereen komt in aanmerking. We overlopen deze stap heel kort. Ken je een initiatief of organisatie die wel een beroep kan doen op de gratis vrijwilligersverzekering? Vertel het hen!

*Meer info nodig? 1 adres: het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk
<https://www.vlaanderenvrijwilligt.be/gratis-vrijwilligersverzekering/>*

Wat is de gratis vrijwilligersverzekering?

- Vrijwilligersverzekering aangeboden door de Vlaamse Overheid
- Dekt alle activiteiten die vrijwilligers onder toepassing van de vrijwilligerswet uitoefenen
- De polis verzekerd:
  - ✓ Burgerlijke Aansprakelijkheid
  - ✓ Lichamelijke ongevallen
  - ✓ Inclusief op weg naar de activiteit en terug
  - ✓ Rechtsbijstand
- De organisatie kan per 12 maanden gratis maximum 1000 vrijwilligersuren verzekeren. Een vrijwilligersuur is elk uur dat 1 vrijwilliger verzekerd is. (bijvoorbeeld een activiteit van 2 uur met 10 vrijwilligers = 20 vrijwilligersuren)

OPGELET

Uren die je niet opgebruikt hebt, kan je niet overdragen

Wie kan er gebruik van maken?

Vrijwilligersorganisaties in heel Vlaanderen en Brussel (als de voertaal Nederlands is)

EN je bent:

1. Een feitelijke vereniging OF
2. Een VZW die:
geen betalend personeel heeft OF
die net zijn opgestart
3. Een lokale afdeling van een koepel (vb. KVG, Femma, Kwb), maar enkel voor "extra" activiteiten

OPGELET

De gratis verzekering is vooral interessant voor occasionele of tijdelijke initiatieven.

De verzekering geldt wereldwijd voor alle organisaties gevestigd in België, behalve voor activiteiten in de Verenigde Staten, Australië en Canada.

Het speelt geen rol dat je elders al verzekeringen hebt. De gratis verzekering zal deze niet allemaal kunnen vervangen.

Procedure

De erkenning gebeurt via het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk, de verzekeringsmaatschappij is Belfius. Maak gebruik van het digitaal loket om alles wat betreft deze verzekering te regelen, van erkenning tot aangifte van activiteiten: www.gratisvrijwilligersverzekering.be

Stap 1: Vraag je erkenning aan

- ✓ Binnen de 3 weken krijg je antwoord.
- ✓ Je ontvangt een erkenningsnummer per e-mail
- ✓ Enkel de organisaties die voldoen aan de voorwaarden

Stap 2: Geef je activiteiten door

- ✓ Gebruik je erkenningsnummer
- ✓ Minstens 48 uur op voorhand
- ✓ Je activiteit is verzekerd als je een bevestigingsmail ontvangt
- ✓ Je kan op het digitaal loket steeds je aangegeven activiteiten raadplegen, net als je saldo vrijwilligersuren

STAP 10 Bijzonderheden

[Video stap 10](#)

Vallen bestuursvrijwilligers onder de wet?

Je bent een vrijwilliger als je in een bestuur van een organisatie zetelt en hier niet voor betaald wordt. Je kan wel kostenvergoedingen ontvangen volgens de regels van de vrijwilligerswet. Geen zitpenningen of presentiegelden!

OPGELET

de aansprakelijkheid als lid van de Raad van Bestuur in een vzw vraagt echter extra aandacht, omwille van de vzw-wetgeving.

Mag éénzelfde persoon vrijwilligerswerk en verenigingswerk doen in mijn organisatie?

Verenigingswerk = betaald bijklussen = géén vrijwilligerswerk!

Je mag **niet** voor dezelfde vereniging tegelijk vrijwilliger zijn en betaald bijklussen, **tenzij** je echt helemaal niets krijgt voor je vrijwilligerswerk (dus ook geen vergoeding voor je kosten)

OPGELET

De regeling Verenigingswerk dooft uit in 2020!

Waar moet ik rekening mee houden wanneer ik een "geleide" vrijwilliger engageer?

Een geleide vrijwilliger is een vrijwilliger die wordt doorverwezen door een andere organisatie/dienst vb. OCMW, scholen.

Baken duidelijk met alle partijen af wie nu in feite de 'opdracht' geeft:

- ✓ wie de vrijwilliger helder en duidelijk informeert
- ✓ wie de vrijwilliger verzekert

De Corona-crisis en vrijwilligerswerk?

1. De actieperiode van #Vlaanderenhelpt verlengd t.e.m 31 juli 2020. Dwz dat je als vrijwilliger beroep kan blijven doen op de gratis vrijwilligersverzekering. [Meer info op de website van het Vlaams Steunpunt Vrijwilligerswerk.](#)
2. De Nationale Veiligheidsraad kondigde op 3 juni 2020 een Charter aan, een leidraad voor ouderen en organisaties die met ouderen werken. Essentieel is dat afgestapt wordt van het criterium 'leeftijd'. Niet de leeftijd is bepalend. Wel een kwetsbare gezondheid maakt of men tot de risicogroep behoort.

Wat is het Vlaams Decreet Vrijwilligerswerk?

Iedere organisatie moet zich houden aan de regels van de vrijwilligerswet. Daarbij komt het Vlaams Decreet Vrijwilligerswerk.

- Decreet ivm georganiseerd vrijwilligerswerk in het beleidsdomein Welzijn, Volksgezondheid en Gezin
- Van toepassing op alle organisaties met een erkenning vanuit WVG vb. CAW, WZC, VAPH erkende instellingen, ... (ook in BHG)
- Het decreet is "strenger" dan de wet & heeft een aantal 'kwalitatieve' bepalingen

Waar moet ik rekening mee houden?

Vlaams Decreet Vrijwilligerswerk

Informatieplicht

- Ondertekende afsprakennota
- Extra informatie

Verzekeringsplicht

Bovenop BA:

- o.a. Lichamelijke ongevallen, beroepsziekten, ...

Hoe weet ik of mijn organisatie aan de voorwaarden van het decreet moet voldoen?

Alle organisaties met een erkenning vanuit WVG, zowel organisaties met ingebouwd vrijwilligerswerk als organisaties voor autonoom vrijwilligerswerk. Eén van de indicatoren is dat je organisatie zorginspecties krijgt (check: <https://www.departementwvg.be/home-zorginspectie-organisaties>).

TIP

Autonome vrijwilligersorganisaties kunnen een specifieke erkenning aanvragen en een subsidie ontvangen, o.a. voor vrijwilligersverzekering

Bron:

Vrijwilligerswerk: [Cijfers, omgeving en SWOT-analyse, Horizontaal Overleg Vrijwilligerswerk \(2017\)](#)

Vraag en antwoord:

Wat kan een reden zijn dat je geen vrijwilligerswerk mag doen van de RVA?

De RVA zal vooral weigeren als je teveel vrijwilligerswerk doet. Vb. 5 dagen in de week. Want dan heb je geen tijd meer om werk te zoeken. Dat is een veel gehoorde argumentatie.

>> Meer uitleg over de meldingsplicht: zie stap 5

Is het in Vlaanderen zo dat iemand met werkloosheidsuitkering een toestemming moet hebben van VDAB i.p.v. RVA?

Nee, het is ook in Vlaanderen dat ze toestemming moeten hebben van de RVA. Zij zorgen voor de uitkering, dus zij moeten toestemming geven

>> Meer uitleg over de meldingsplicht: zie stap 5

Als mijn organisatie de keuze maakt om een forfaitaire vergoeding te geven, maar de vrijwilliger doet bij een andere organisatie VW tegen reële kostenvergoeding, dan zal de vrijwilliger moeten kiezen of hij nog bij ons VW wil doen, neem ik aan?

Het is inderdaad de verantwoordelijkheid van de vrijwilliger om dit in de gaten te houden. Weet dat vervoerskosten nooit een probleem vormen. Je kan samen met de vrijwilliger bespreken en bekijken of er andere mogelijkheden zijn. Denk eraan, het hoeft niet altijd een geldelijke vergoeding te zijn.

>> Meer uitleg over de kostenvergoeding: zie stap 6

Zijn er verzekeringsmaatschappijen die daarover veel kennis hebben?

Dat is een goede vraag. We raden organisaties meestal aan om eerst eens in gesprek te gaan met hun eigen verzekeringsmaatschappij (waar je personeel al verzekerd is). Verder kan ik meegeven dat de gratis vrijwilligersverzekering bij Belfius is. Je contacteert best verschillende verzekeringsmaatschappijen, om goed te kunnen vergelijken wat de beste optie is.

Meer uitleg over de verzekeringsplicht: zie stap 8

Zijn er organisaties die voor vrijwilligers een soort "blokpolis" hebben waarop je eenvoudig met je vrijwilligers kan intekenen?

Ik vermoed dat de meeste verzekeringsmaatschappijen wel op deze vraag kunnen ingaan. Best contact opnemen met enkele verzekeringsmaatschappijen en met hen bespreken.

Meer uitleg over de verzekeringsplicht: zie stap 8

Deze gratis verzekering is dus niet voor iedere vereniging in Brussel en Vlaanderen met voertaal Nederlands?

Enkel voor verenigingen uit Brussel en Vlaanderen die voldoen aan 1 van de voorwaarden (feitelijke verenigingen, vzw's zonder personeel, en lokale afdelingen die "extra" activiteiten organiseren) openbaar bestuur dus niet? => Nee, openbare besturen kunnen er geen beroep op doen.

Meer uitleg over de gratis vrijwilligersverzekering: zie stap 9

We horen regelmatig dat mensen die geen betaalde arbeid kunnen verrichten (omwille van medische, enz...)redenen dat ze vrijwilligerswerk doen en dat ze 1 euro / uur krijgen hiervoor. Het gaat om mensen die ook niet terecht kunnen in een maatwerkbedrijf bvb omdat ook daar de werkdruk te hoog ligt. Eigenlijk gaat die praktijk dan tegen de vrijwilligerswet in?

Voor ik je kan antwoorden heb ik nog wat extra informatie nodig. Worden deze mensen doorgestuurd naar het vrijwilligerswerk via een organisatie (doorverwijzer)? Is het de doorverwijzer die deze symbolische euro uitbetaald, of de organisatie waar hij vrijwilligerswerk doet?

Vaak gaat het om OCMW's die mensen met een leefloon vrijwilligerswerk laten doen. Zij betalen dan euro /uur. Maar evengoed hebben we al gehoord dat bvb een psychiatrisch ziekenhuis iemand vrijwilligerswerk laat doen en die persoon 1 euro per uur uitbetaald voor zijn inzet. Op het terrein heet dat vaak "een motivatiepremie". Voor mij is het volstrekt onduidelijk op basis van welke wetgeving deze premie mag uitbetaald worden.

Dit lijkt ons eerder "verplicht vrijwilligerswerk", en dat is dus geen vrijwilligerswerk in de geest van de vrijwilligerswet. Er zijn ook OCMW's die niet volgens dit systeem werken, vandaar mijn vb. in de video.

Extra woordje uitleg:

Wat met "verplicht" vrijwilligerswerk? De groep mensen die niet zelf kiezen voor vrijwilligerswerk groeit. Dit kan bijvoorbeeld in het kader van maatschappelijke integratie (ex-gedetineerden, mensen met een psychiatrische problematiek, leefloongerechtigden, langdurig werklozen,...) of in het kader van studies (maatschappelijk engagement, maatschappelijke stages). Verplicht vrijwilligerswerk is eigenlijk geen vrijwilligerswerk. Het kan echter wel een opportuniteit zijn, voor zowel het individu als jouw vereniging. Zo kan verplicht vrijwilligerswerk in het kader van maatschappelijke integratie positieve effecten hebben, zoals dat de persoon meer status, zelfvertrouwen en zelfrespect krijgt, maar ook meer grip op diens eigen leven.

>> Meer uitleg over de geleide vrijwilligers: zie stap 10

Als je geen onkostenvergoeding geeft, moet je dan ook een register bijhouden met prestaties?

Je moet enkel een register bijhouden wanneer je een forfaitair bedrag uitbetaald aan je vrijwilligers. In dat register staan dan de gegevens van de vrijwilliger, de dagen dat hij vrijwilligerswerk deed (best niet spreken van prestaties), en het bedrag dat uitbetaald werd. Het is sowieso altijd handig om een overzicht te hebben, vb. ook voor de verzekering.

Extra woordje uitleg:

Voor wat en wie moet je de gegevens van je vrijwilligers bijhouden? Wat moet je op papier hebben om in orde te zijn voor de fiscus, de verzekeringen en de overheid? We sommen hier even alles kort op. Kijk ook eens bij [modeldocumenten](#) van het Vlaamse Steunpunt. Daar zitten handige hulpmiddelen bij om aan je administratieve verplichtingen te voldoen.

- Voor de fiscus
Je moet als organisatie de forfaitaire kostenvergoedingen aan je vrijwilligers registreren. Dit is een verplichting die voortvloeit uit het Wetboek der Inkomstenbelastingen. Zo kan de fiscus controleren waar het geld van de organisatie aan besteed werd. Je registreert dus de coördinaten van de vrijwilligers en de data waarop ze welke kostenvergoeding hebben ontvangen. Bij controle kan dit opgevraagd worden. Als de organisatie met reële kostenvergoedingen werkt, houdt ze alle bewijsstukken op naam bij. Een speciaal vrijwilligersregister is niet nodig. Dit kan even goed een boekje zijn dat je in de supermarkt koopt of op je computer in een bestand bijgehouden worden. Een voorbeeld hiervan vind je bij [modeldocumenten kostennota's](#).
  - Voor de Vlaamse overheid
Organisaties die onder het Vlaams Decreet Vrijwilligerswerk vallen, moeten met hun vrijwilligers individuele vrijwilligersovereenkomsten sluiten. Een namenlijst van die vrijwilligers maakt het eenvoudiger om dit te op te volgen.
  - Voor de sociale zekerheid
De vrijwilligerswet zegt niets over het bijhouden van een vrijwilligersregister, zoals je een personeelsregister voor betaalde medewerkers moet aanleggen. De sociale zekerheidswetgeving is immers niet van toepassing is op vrijwilligers. Het is dus niet nodig een vrijwilligersregister bij te houden voor je vrijwilligers.
-

Ons handig infoboekje voor vrijwilligers

Aan de slag als vrijwilliger: Wat je allemaal moet weten

Een samenvatting voor vrijwilligers over de regelgeving in het vrijwilligerswerk. Het boekje is in een handig pocketformaat.

Breng je vrijwilligers op de hoogte over de regelgeving in het vrijwilligerswerk

>> [Bestel je boekje](#)

>> [Lees het boekje](#)